

DETAILBESKRIVELSE AF EMNE

Titel	Dagligliv i Jernalderen.
Elevgruppe	3. - 5. klassetrin
Formål	<p>Formålet med emnet er, at eleverne får:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kendskab til hvordan familierne i Jernalderen bor og lever på jernaldergårde af forskellig størrelse i en høvdingelandsby. • Viden om, hvordan familien i den omgivende natur og gennem landbruget selv skaffer sig de daglige fornødenheder og bearbejder det til daglige måltider i husholdningen. • Kendskab til forskellige husflid og håndværk som familien har specialiseret sig i at udføre. • Forståelse for, at familien lever i et tæt samspil med naturen, hvor det er nødvendigt for overlevelse og sundhed, at man tilpasser sig årstidernes skiften og sørger for indsamling af forråd i sommerperioden til brug om vinteren.
Historisk baggrund	<p>Danmark bestod i den ældre del af Jernalderen af en række stammesamfund med landsbyen som den bærende enhed. Dette udviklede sig i løbet af Jernalderen til større "kongedømmer", og udviklingen kulminerede i Vikingetiden med samlingen og dannelsen af nationalstaten Danmark.</p> <p>Den bærende enhed i jernalderens samfund var landsbyen med en landsbyleder/-ældste. Flere landsbyer var samlet under en stormand / høvding.</p> <p>Fra den romerske forfatter Tacitus ved vi noget om, hvordan landsby- og stammesamfundet var organiseret. Folkeforsamlingen var et vigtigt forum, hvor høvdingen og folket traf vigtige beslutninger, og hvor forskellige konflikter og problemer blev løst.</p> <p>Livet i jernalderlandsbyen var meget afhængig af de skiftende årstider, og arbejdet har indgået i en fast årscyklus. Markerne skulle tilsås, passes og høstes, nogle af dyrene slagtes osv. Hvis denne årsrytme blev forstyrret pga. krig, tørke, oversvømmelse eller lignende, kunne det få katastrofale følger - f.eks. hungersnød.</p> <p>For at sikre sig, at denne rytme ikke blev brudt, har jernal-</p>

	<p>derens folk haft forskellige ritualer og ceremonier i forbindelse med deres arbejdsopgaver. Til de forskellige årstider har der været fester som for eksempel såfest, grofest, høstfest og slagtefest.</p>
<p>Indhold</p>	<p>I arbejdet med emnet arbejdes bredt med flere aspekter af livet i en jernalderlandsby.</p> <p>Emnet kan tage udgangspunkt i et eller flere af følgende delelementer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Landbrug, fødefremskaffelse og fødetilberedning. • Husflid, håndværk og handel. • Arbejde og fritid. • Dagens og årets gang. • Højtider og fester. • Tro, kult og ritualer. • Familien, landsbyen, stammen. <p><u>Landbrug, fødefremskaffelse og fødetilberedning</u> var grundlaget for familiens og landsbyens overlevelse. Der skulle høstes hø og løvhø på engene og i skoven i sommerperioden, så man havde foder nok til dyrene om vinteren. Gødningen fra dyrene skulle bruges til at holde markerne frugtbare (engen er agers moder), så der blev et overskud i form af korn til familien. Naturens produkter blev også indsamlet og opbevaret til brug i familien om vinteren. Fødetilberedningen var en tidskrævende beskæftigelse, som krævede mange hænder.</p> <p><u>Husflid, håndværk og handel</u> hænger sammen. Jernalderlandsbyens folk var i en meget stor grad i stand til selv at fremstille de nødvendige redskaber til brug i dagligdagen. I løbet af Jernalderen udvikles noget af landsbyens selvforsynings-husflid til egentlige håndværk. Man bliver nu i stand til at producere en god kvalitet redskaber/varer til et større marked og behovet for handel kommer ind i billedet.</p> <p><u>Arbejde og fritid</u> var nok ikke et begreb sådan som vi forstår det. Alle medlemmer i familien har haft en funktion i forhold til at sørge for dens sundhed og overlevelse. Fund af forskellige terning- og brætspil m.v. tyder dog på, at man også har haft noget at fordrive "fritiden" med.</p> <p><u>Dagens og årets gang</u> lægger for eksempel op til at arbejde med de forskellige årstiders betydning i jernalderlandsby-</p>

	<p>en. Årets gang indeholder forskellige gøremål i forhold til årstiden.</p> <p>Udgangspunktet tages i den enkelte families daglige liv og arbejde samt hvordan familien har indgået i og været afhængig af fællesskabet i jernalderlandsbyen.</p> <p>Arbejdet foregår med fokus på menneskets forhold til og afhængighed af naturen i de forskellige årstider.</p> <p>Eleverne får et indblik i, at man i Jernalderen har bestemte gøremål på forskellige tidspunkter af året, <u>Højtider og fester</u> lægger op til, at man kan inddrage en årstidsfest i emneforløbet (f.eks. høstfest i august/september).</p> <p><u>Tro, kult og ritualer</u> hører sammen med årstidsfesterne. Man var afhængig af naturen, og ritualer og myter blev brugt til at holde god kontakt til frugtbarhedsguderne Njord og Nerthus.</p> <p><u>Familien, landsbyen, stammen</u> tager udgangspunkt i den enkelte families liv og arbejde og hvordan familien har indgået i og været afhængig af fællesskabet i landsbyen og stammen.</p> <p>Emneforløbet skal være med til at give eleverne en dybere forståelse af dagliglivet i et jernaldersamfund. Der kan drages paralleller til andre samfund i datiden og til forskellige samfund i nutiden.</p>
<p>Undervisningsforløb i Jernaldermiljøet</p>	<p>Markedsdagen (rollespil) Offerritualet (rollespil) Årstidsfesten (rollespil) Optagelse i stammen (rollespil) Folkeforsamlingen (rollespil) Dagens og årets gang i jernalderlandsbyen</p>
<p>Fag og fælles mål som kan indgå i emnet</p>	<p>Historie Dansk Natur/Teknik Sløjd, Håndarbejde og hjemkundskab.</p>
<p>Litteratur og andre undervisningsmaterialer</p>	<p>Lærer Gyldendal og Politikken: "Danmarkshistorie - bind 2" Hvass, Lone: "Oldtiden i Danmark - Jernalderen" Jensen, Jørgen: "Danmarks Oldtid - Ældre Jernalder" Jensen, Jørgen: "Danmarks Oldtid - Yngre Jernalder"</p>

	<p>Sørensen, Søren A.: "Hørup - en sjællandsk værkstedsplads"</p> <p>Tacitus: "Germania"</p> <p>Thomsen, Per O. m. fl.: "Lundeborg, en handelsplads fra jernalderen"</p> <p>Elev</p> <p>Bay, Jørgen: "En jernalderlandsby"</p> <p>Buttenschøn, Claus: "Ind i historien - Danmark og verden 1"</p> <p>Dansk Historie: http://www.danskhistorie.dk/tidsperioder/jernalderen/</p> <p>Jensen, Margit Broust m. fl.: "Alle tiders jernalder"</p> <p>Jensen, Nils Aage: "Historie i Sjette"</p> <p>Michaelsen, Karsten Kjer: "Jernalder i Danmark og Gudme"</p> <p>Nationalmuseet, Livet i Oldtiden: http://oldtiden.natmus.dk/livet_i_oldtiden/language/u/</p> <p>Poulsen, Jens Aage: "Hit med Historien"</p> <p>Seeberg, Peter: "Uden et navn"</p> <p>Silkeborg Museum: www.tollundmanden.dk</p> <p>Vingsted Historiske Værksted: "Livet i Jernalderen"</p> <p>Vælds, Søren: "Projekt med Jernalder"</p>
<p>Andre steder som kan indgå i emnet / temaet</p>	<p>Vejle Museum</p> <p>Haderslev Museum</p> <p>Horsens Museum</p>